

Z povídky Opona budoucnosti:

Měl bych se vám zmínit o tom, že během těchto dvou měsíců – které mi připadaly jako celá věčnost, neboť jsem zakoušel mnohá potěšení a bolesti, a všechno bylo tak nové a intenzivní – mne má chorá schopnost nahlížet do vědomí jiných lidí nepřestávala mučit; jednou to byl můj otec, podruhé můj bratr, jindy paní Zlatková nebo její manžel a onehdy zase náš německý průvodce, jehož proud myšlenek mne zaplavil jako zvonění v uších, kterého se nemůžete zbavit, ačkoli jeho duševní pochody nijak nebránily mým vlastním nutkáním a myšlenkám, takže mohly pokračovat v nepřetržitém běhu. Bylo to, jako byste měli nadpřirozeně zesílený sluch, takže jste slyšeli ohlušující řev tam, kde ostatní zakoušeli naprostý klid. Malátnost a odpor, které mi působilo toto nedobrovolné vtírání se do duší jiných lidí, byly vyvažovány pouze mou narůstající láskou k Bertě. Berta byla mou oázou tajemnosti v bezútěšné poušti poznání. Nikdy jsem nedovolil, aby se můj chorobný stav projevil navenek či aby mne přiměl k tomu, abych řekl nebo udělal něco nezvyklého. To se stalo jen jednou: právě jsem proti bratrovi pociťoval zvláštní zahořkllost – a tehdy jsem ho předešel a pronesl několik slov, o kterých jsem věděl, že se je chystá vyslovit. Byla to jakási moudrá poznámka, kterou si předem připravil. Ve vhodné příležitosti schválně jakoby zaváhal v řeči, a když se na okamžik odmlčel, dohnala mne moje nedočkavost a žárlivost k tomu, abych větu dokončil za něj, jako by to bylo něco, co jsme se oba naučili nazpaměť. Zrudnul v obličeji a tvářil se užasle a rozzlobeně zároveň; sotva mi ta slova vyklouzla ze rtů, ulekl jsem se a pocítil obavy, aby na mne tato předpovězená slova – slova, která nebyla vůbec samozřejmá, takže nebylo snadné je vytušit – nevrhla podezření, že jsem člověk s mimořádnými schopnostmi, takový tichý, démonem posedlý blouznivec, před kterým by se všichni, a Berta především, třásla a stranili se ho. Jako obvykle jsem však zveličoval dojem, jakým by mohlo jakékoli slovo, které jsem pronesl, či skutek, který jsem vykonal, na ostatní zapůsobit; nikdo z přítomných totiž nedal najevo, že by to, jak jsem bratrovi skočil do řeči, pokládal za něco více než za pouhou neomalenost, kterou mi byli ochotni prominout – mám přece slabé nervy.

Zatímco mne tato nevšední schopnost vnímat myšlenky ostatních téměř neopouštěla, nikdy se mi už nevrátila ta jasná schopnost předvídat, o které jsem se zmínil v souvislosti se svým prvním setkáním s Bertou. Za několik dní po oné příhodě s prstýnkem jsme byli na jedné z našich častých návštěv v Lichtenštejnském paláci. Nikdy jsem nebyl schopen dívat se na mnoho obrazů za sebou; neboť obrazy, jsou-li působivé, na mne mají takový vliv, že mne jeden nebo dva obrazy zcela vyčerpají, takže si už pak nemohu žádný další obraz prohlížet. Toho rána jsem se díval na Giorgionův obraz ženy s krutými očima, které je prý podobná Lucrezia Borgia. Dlouho jsem před obrazem stál sám, uchvácen tím, jak strašlivě reálný byl její vychytralý, neúprosný obličej, než mne přemohl podivný, omamný pocit, jako bych dlouho vdechoval životu nebezpečný odér a právě si začínal uvědomovat jeho účinky. Možná že bych ani po tomto zjištění od obrazu neodstoupil, nebýt toho, že se ostatní členové naší výpravy vrátili do pokoje a oznámili mi, že se chystají do galerie Belvedere urovnat sázku mezi mým bratrem a panem Zlatkou ohledně jednoho portrétu. Následoval jsem je jako náměsíčný a téměř jsem nevnímal, co se dělo, než se všichni vytratili nahoru do galerie a nechali mne dole; sdělil jsem jim totiž, že ten den už žádný další obraz vidět nechci.

Zamířil jsem na Velkou terasu, jelikož bylo domluveno, že jakmile bude pře rozhodnuta, budeme se procházet v zahradách. Seděl jsem tam jen krátce, upravené zahrady a město se zelenými kopcí v dálce jsem vnímal jen matně, když tu jsem vstal – chtěl jsem se totiž vyhnout stráži – a šel dolů po širokých kamenných schodech, neboť jsem se chtěl posadit o kousek dál v zahradě. Právě v okamžiku, kdy jsem došel na cestičku vysypanou šterkem, jsem ucítil, jak se do mne zaklesla čísi paže a čísi ruka mi zlehka stiskla zápěstí. V téže chvíli mne přepadla zvláštní opojná otupělost, jako by šlo o pokračování či vyvrcholení vzrušení, které jsem z upřeného pohledu, jakým se na mne dívala Lucrezia Borgia, stále ještě cítil. Zahrady,

letní obloha, vnímání Bertiny paže zaklesnuté do mé, to všechno zmizelo, a najednou se mi zdálo, že mne obklopuje tma, kterou pozvolna prolomila nejasná záře ohně, a já jsem seděl v otcově koženém křesle doma v knihovně. Znal jsem ten krb – ty krbové kozlíky, které podpíraly dřevo – tu krbovou římsu z černého mramoru, v jejímž středu, na medailónu z bílého mramoru, zírала Kleopatra. Na mou duši doléhala obrovská, zoufalé utrpení; světlo zesílilo, neboť do pokoje vstoupila se svíčkou v ruce Berta – Berta, moje žena – s krutými očima, ověšená zelenými šperky a lístky téže barvy na bělostné plesové róbě; četl jsem každou nenávislnou myšlenku, kterou v sobě skrývala:

„Ty blázne, ty šílenče! Proč se radši nezabiješ?“

Bylo to peklo. Viděl jsem do její bezcitné duše – viděl jsem, jak byla pustá a prahnoucí po světských věcech, cítil jsem její sálající nenávist, jež mne ze všech stran obklopovala jako vzduch, který jsem byl nucen dýchat. Přistoupila se svíci v ruce a stála nade mnou s úšklebkem plným jedu a pohrdání; na prsou měla obrovskou zelenou brož, hada posetého smaragdy s diamantovými očima. Třásl jsem se hrůzou – opovrhoval jsem tou ženou s vyprahlou duší a podlým smýšlením; před ní jsem se však cítil bezmocný, jako by svírala mé krvácející srdce, které nehodlá pustit, dokud z něj nevymáčkne poslední kapku životodárné mízy. Byli jsme manželé a nenáviděli jsme jeden druhého. Krb, potemnělá knihovna i záře svíce se pozvolna vytratily – jako by je zastínilo nějaké světlo; na sítnici mi zůstal jen tmavý obraz, zelený had s diamantovými očima. Poté jsem pocítil, že se mi chvějí víčka, až se nakonec přede mnou rozhostilo opravdové denní světlo; viděl jsem zahrady, slyšel jsem hlasy – seděl jsem na schodech belvederské terasy obklopen přáteli.

Do Prahy jsme přijeli v noci a já jsem tomu byl rád, neboť být ve městě hodiny a nic z něj přítom nevidět mi připadalo jako možnost, jak oddálit rozhodující okamžik, který mne tolik děsil. Jelikož jsme se nechtěli v Praze dlouho zdržovat, abychom mohli co nejrychleji pokračovat zase do Drážďan, bylo dohodnuto, že si dalšího rána vyjedeme, trochu se po městě porozhlédneme a navštívíme některá obzvláště zajímavá místa, ještě než nastane neúnosné vedro – byl totiž zrovna horký, suchý srpen. Dámy si však daly s ranní toaletou poněkud na čas, takže když jsme nasedali do kočáru, dopoledne už značně pokročilo a na otci bylo vidět, že mu to není vůbec po chuti, přestože svou rozmrzelost galantně skrýval. Vstoupili jsme do Židovské čtvrti, kde jsme chtěli navštívit starou synagogu, a já jsem přemítal s pocitem úlevy o tom, že v této rovinaté, uzavřené části Prahy zůstaneme dost dlouho, takže pak všichni budeme velmi unavení a bude nám příliš velké horko na to, abychom v prohlídce města pokračovali; vrátíme se tedy do hotelu, aniž bychom viděli více než ulice, kterými jsme již projížděli, což mi přinese další den úzkostlivého napětí – napětí, jediný stav, jenž skýtá ustrašené duši útěchu naděje. Když jsem však stál pod zčernalými, ostře zakřivenými klenbami té staré synagogy, již nejasně osvětlovalo sedm úzkých svíci hořících v posvátném svícnu, zatím co se náš židovský průvodce chopil Knihy zákona a jal se z ní předčítat ve starodávném jazyce, pocítil jsem neblahé tušení, že je tato podivná budova se svými ohořelými svícemi, tento přežívající, zchátralý pozůstatek středověkého judaismu součástí mé vize. Z těch potemnělých, zaprášených soch křesťanských světců pod vysokými klenbami, osvícených voskovicemi, kanulo konejšivé pohrdání, s nímž obracely myšlenky kolemjdoucích na umírání zaživa, bídnější než to jejich.

Když jsme opustili Židovskou čtvrt', chtěli se starší účastníci našeho výletu vrátit do hotelu, přesně jak jsem čekal. Náhle jsem však, místo abych zaplesal, pocítil nenadálé a neodolatelné nutkání ihned pokračovat dál k mostu a skoncovat s tím úzkostlivým napětím, které jsem předtím chtěl prodlužovat. S nezvyklou rozhodností jsem prohlásil, že vystoupím z kočáru a pěšky budu sám pokračovat v cestě; oni ať se klidně vrátí beze mne. Otec, který toto rozhodnutí považoval pouze za projev mých obvyklých „poetických nesmyslů“, namítal, že si

---

akorát ublížím, když půjdu pěšky v tom horku; když jsem však trval na svém, zlostně prohlásil, že je to nerozum, ale ať si tedy dělám, co chci, jen když půjde Schmidt (náš průvodce) se mnou. Souhlasil jsem a vydal se v jeho doprovodu k mostu. Sotva jsem prošel pod klenutým průchodem staré majestátné brány, která vedla k mostu, zachvátil mne třes a v horku poledního žáru mnou projel chlad; přesto jsem se nezastavoval, něco jsem hledal – drobný detail, který mi jako součást mé vidiny zvláště silně utkvěl v paměti. A Pak jsem ho spatřil – skvrnu duhově zbarveného světla na chodníku, jež procházelo skrz barevnou lampu ve tvaru hvězdy.

Následoval jsem jej do ložnice, kde už přešlapovala smrt. Když jsem vcházel do místnosti, povšiml jsem si, že tmavé závěsy na široké posteli utvářely kulisy, které silně kontrastovaly s Bertiným bledým obličejem. Když mne viděla přicházet, vyskočila a rozezleně se na Karla podívala, co že to má znamenat; Karel však jen pozvedl ruku, jako by si chtěl zjednat ticho, upřel zrak na umírající ženu a změřil jí puls. Její obličej byl ztrhaný a mrtvolně bledý a na čele jí vystupovaly kapičky studeného potu. Víčka měla sklopená, takže její velikánské tmavé oči nebylo vidět. Po několika minutách přešel Karel na druhou stranu postele, kde stála Berta, a s obvyklým nádechem vlídné zdvořilosti ji požádal, aby pacientku svěřila do naší péče – nebude jí nic scházet a není už ve stavu, aby její láskyplnou přítomnost vnímala. Berta váhala, očividně byla téměř ochotná uvěřit jeho ujištění a vyhovět mu. Otočila hlavu a zadívala se na tu přízračnou umírající tvář, jako by z ní chtěla vyčíst něco, co by ji v Karlově příslibu utvrdilo, když tu se na okamžik sklopená víčka zvedla a zdálo se, jako by se oči dívaly tím směrem, kde stála Berta – ten pohled byl však prázdný. Berta se celá oříasla a vrátila se na své stanoviště u polštáře. Mlčky naznačovala, že z pokoje neodejde.

Víčka umírající ženy se již nezvedla. V jednom okamžiku jsem na Bertu pohlédl – právě když sledovala tvář té ubožačky. Měla na sobě okázalý domácí pláštík a její blond vlasy zpola zakrýval krajkový čepec. V těch šatech byla, ostatně jako vždycky, elegantní dámou, jež by se mohla klidně objevit na obraze znázorňujícím život moderní šlechty; přesto jsem se sám sebe ptal, jak mi její tvář mohla kdy připadat jako tvář ženy, která si uchovávala vzpomínky na dětství, ženy, která byla schopna cítit bolest a toužila po pohlazení. V tu chvíli se mi rysy jejího obličejce zdály tak abnormálně ostře řezané, její oči tak nelítostné a nedočkavé – vypadala jako krutá nesmrtelná bytost, jejíž duše se vyžívá v bolestech umírajícího lidstva. Přes tvrdé rysy její tváře totiž přešlo něco jako záblesk naděje, když nemocná vydechla naposled, a my všichni jsme cítili, jak se na vše kolem snesl plášť naprosté tmy. Jaké tajemství mezi sebou ta žena a Berta měly? Odvrátil jsem od ní oči; hrozně jsem se bál, aby se snad můj vnitřní zrak nevrátil a abych tak nebyl nucen poznat, proč byla ta dvě ženská srdce tak chladná. Cítil jsem, že Berta na okamžik smrti čekala, neboť jen smrt mohla ve rtech navždy uzamknout nevyřčené tajemství; děkoval jsem Bohu, že i mně toto tajemství mohlo zůstat skryto.

„Zemřela,“ konstatoval Karel poklidně. Poté nabídl Bertě rámě a ona se nechala z pokoje vyvést.

Do místnosti vstoupily dvě posluhovačky, které daly mladší ženě, jež u nemocné hlídala předtím, pokyn, že může odejít. To vše se dělo, předpokládám, na Bertin příkaz. V době, kdy posluhovačky přišly, měl již Karel otevřenou tepnu v dlouhém vyzáblém krku, který ležel nehybně na polštáři; řekl jsem jim, že mohou odejít, a nařídil jim, aby se držely opodál, dokud na ně nezazvoníme; doktor, vysvětloval jsem, musí ještě provést operaci – není si jist, zda je pacientka skutečně mrtvá. V příštích dvaceti minutách pro mne neexistovalo nic jiného než Karel a jeho pokus. Byl do svého experimentu tak pohroužen, že se domnívám, že by neslyšel ani neviděl nic z toho, co se pokusu nijak netýkalo. Zpočátku jsem měl na starosti udržovat umělé dýchání v těle poté, co byla provedena transfúze, avšak Karel mne zanedlouho

vystřídal, a tak jsem mohl s úžasem sledovat, jak se život pomalu navrácí; hrud' se počala zvedat, nádechy zesílily, oční víčka se zachvěla a zdálo se, že pod nimi opět dřímá duše. Když bylo umělé dýchání odpojeno, začala mrtvá dýchat sama a její rty se pohnuly.

V témže okamžiku jsem uslyšel, jak někdo vzal za kliku u dveří; Berta se zřejmě od posluhovaček dozvěděla, že jsme je poslali pryč, a patrně jí přišel na mysl neurčitý pocit strachu – dostavila se totiž očividně znepokojena. Přistoupila k nohám postele a slabě zaplakala.

Oči mrtvé ženy se otevřely dokořán a setkaly se jejími – bezpečně Bertu poznala a zachvátila ji nenávist. S nečekaně silným vypětím zvedla ruku, tu ruku, o které se Berta domnívala, že již navždy znehybněla, a namířila na Bertu prstem; ztrhaný obličej se pohnul. Dychtivým hlasem, přerývaným tím, jak ztěžka dýchala, promluvila:

„Chceš otrávit svého manžela... jed je schovaný v černé skřínce... to já jsem ti jej opatřila... vysmívala ses mi a za mémi zády jsi o mně šířila lži, abych se ostatním hnusila... jelikož jsi žárčila... už toho lituješ?“

Její rty nepřestaly něco mumlat, slovům však již nešlo porozumět. Zakrátko nebylo slyšet vůbec nic – byl vidět jen mírný pohyb rtů; plamen zprudka vyšlehl a tím rychleji také uhasínal. Struny v srdci té ubohé ženy rozehrávala zášť a pomsta; duch života na pár chvil rozezvučel jejich akordy, a pak zase navždy utichl. Dobrý Bože! Tak tohle tedy znamená znovu ožít... Že když procitneme, zmíráme žízni, kterou jsme za života nestačili utišit, do úst se nám derou nevyřčené kletby a naše svaly jsou připraveny předvést hříchy, kterých jsme se již zpola dopustili?

Berta stála v nohách postele, bledá, roztřesená a bezradná. Už nemohla použít žádného úskoku, nezbývala žádná naděje. Byla jako vychytralé zvířátko, jehož skrýš je obklíčena plameny, které se rychle blíží. Dokonce i Karel tím byl ohromen; pro ten okamžik pro něj život přestal být pouhým vědeckým problémem. Co se mne týče, připadalo mi, že se tato scéna od zbytku mého života nijak neliší; děs byl můj důvěrný společník, a toto nové zjištění na mne působilo pouze jako stará bolest, která se vrátila za nových okolností.

Z povídky Bratr Jakoubek:

Po nějaký čas byl pan Štědrý ve svém zájmu o něžné pohlaví zcela nevyhraněný a mísil projevy galantnosti lamače dívčích srdcí s tvrdostí kritiky, která se z jeho úst snášela na povahu a mravy právě nepřítomných krás, což v ženských srdcích spíše podněcovalo touhu získat si uznání tak akurátního soudce. Pouze to úplně nejlepší ze sféry ženských půvabů a ctností mohlo postačit na to, aby rozdmýchalo vášeň pana Karla Štědrého, který se dobře obeznámil s tou nejrozkošnější a nejúchvatnější krásou, jaká byla v Západní Indii k vidění. Může se vám zdát neuvěřitelné, že má cukrář představy a způsob konverzace, jež se tolik podobají těm, se kterými se můžete setkat u lidí vyššího společenského postavení; nesmíte ovšem zapomínat, že nejenom cestoval, ale má také ošklivě křivé nohy a nezdravě žlutý obličej s drobnými rysy, takže ho příroda sama pasovala do role náročného znalce něžného pohlaví.

Nakonec se však přece jen zdálo, že si Amor našel ostřejší šíp než obvykle a zasáhl srdce pana Štědrého; povídko se to mezi mladými lidmi v Nepohošti. Byla to ale skutečně láska a ne pouhá ctižádost? Slečna Laskavá, dcera obchodníka se stavebním dřívím, vůbec nepochybovala o tom, že kdyby *ona* byla slečna Blanka Sedlářová, měla by se na pozoru; není totiž dobrým znamením, když si muži hledají nevěstu z tak nadřazených kruhů. Neboť nebyla to ani tak osoba, jako spíše společenské postavení slečny Blanky Sedlářové, druhé dcery pana Sedláře, hospodáře na vlastních pozemcích, jež přitáhlo svéráznou pozornost pana Štědrého a přemohlo jeho vybíravost. A nebylo se čemu divit, neboť Ideálu, jak byl ztělesněn v těch

nejhezčích voskových figurínách, se Realita snad nikdy nepřiblížila tak výrazně, jako v osobě půvabné Blanky. Její vlasy barvy zralé slámy se sice, nutno říci, přirozeně nekroutily, ovšem její zářivé lokny byly tak dokonalé hladké miniaturní trubičky, že byste jimi nejraději prostrčili malíček a osahali si jejich hebkou elasticitou. Nosila je vyčesané nahoru, neboť v těch dobách, kdy společnost ještě nebyla tak mravně narušená, si tímto způsobem mladé dívky česaly vlasy ještě dlouho potom, co překročily dvacátý rok života, a Blance přitom nebylo ještě ani devatenáct. Jako ta dokonalá vosková figurína měla kulaté modré oči, malý nosík se zaoblenými nosními dírkami a zoubky přesně takové, jaké by byly k vidění na panence z vosku, kdyby je někdy ukázala. Vcelku to byla malá zaoblená věcička, která byla stejně úhledná jako růžovobílá kopretina, a také byla tak naivní; doufám totiž, že to není znakem záludnosti, když pohledná devatenáctiletá panna myslí na to, že by ráda měla milého a byla „zasnoubená“, když její starší sestra byla v této pozici už rok a půl. Jistěže, byl tu mladý Věžník, který k nim pořád chodil; Blanka však byla přesvědčená, že přicházel pouze za jejím bratrem, jelikož nikdy nevěděl, co jí má říci; nikdy jí nenabídl rámě a byl vůbec tak neohrabaný a zamlklý, že už to snad ani více nešlo.

Nelze ani vyloučit, že pan Štědrý byl hned od počátku uchvácen půvaby slečny Blanky, jak je mohl obdivovat v kostele; musel si ovšem nejprve trochu prokletit cestu ve společnosti, dříve než mohl přijít s její rodinou do bližšího kontaktu. A dokonce i potom, co byl s kladným ohlasem přijímán v nepohošťských rodinách, to trvalo ještě dlouho, než mohl s Blankou rozmlouvat jinak než při náhodném setkání v domě pana Vlčka. Nebylo totiž tak jednoduché být pozván do Velkých luk, sídla Sedlářových. A přestože pan Sedlář v posledních letech ztrácel peníze, jelikož nebyl schopen zcela ozdravit prosperitu svého hospodaření po tom strašlivém dobytčím moru, který ho donutil si půjčovat, byla jeho rodina vzdálena představě vidět sebe sama na úrovni dlouho zavedených obchodníků, se kterými se navštěvovali. Neboť i ti nejvýznamnější lidé, dokonce i králové a královny, se musí s někým navštěvovat, a rovnocenných protějšků velkých osobností je pomálu. Obzvláště málo jich bylo v Nepohošti, což byla, jak už jsem dříve poznamenal, prostá farnost, která byla v místopisných seznamech zmiňována s tou nejopovržlivější stručností. Dokonce i urození lidé zde daleko zaostávali za rodinami jejich vlastního společenského postavení v jiných částech tohoto panství. Vrata na statku pana Sedláře měla všechnu barvu odřenu a hlavní pěšiny v zahradě už dávno zarostly plevelem jako všechno ostatní kolem. Nutno ovšem podotknout, že otec pana Sedláře byl nazýván velkostatkář Sedlář a že to byl muž, kterého si předešlá nepohošťská generace vážila jako někoho, kdo si mohl ve svém vlastním domě dovolit nadmíru pít.

Půvabná Blanka nebyla slepá ke skutečnosti, že se jí pan Štědrý obdivuje, a byla si jistá, že to byl právě on, kdo jí na svatého Valentýna poslal překrásné zamilované psaníčko. Zdálo se však, že o něm její sestra smýšlí tak opovržlivě (ostatně všechny mladé dámy smýšlejí o gentlemanech, se kterými nejsou zasnoubeny, nevalně), že se Blanka nikdy neodvážila se o něm zmínit. Trásla se a červenala, kdykoli ho potkaly, myslela přitom na to zamilované psaníčko, které bylo ve svých výrazech velmi odvážné, a styděla se, že ho zná nazpaměť. Muž, který pobýval v Západní Indii a byl tak dobře obeznámen s mořem, jí připadal tak trochu jako veřejně známá postava, téměř jako Robinson Crusoe nebo kapitán Cook; a Blanka si vždycky přála, aby byl její manžel pozoruhodná osobnost, taková, která by se mohla objevit v Příručce slečny Mangnallové¹, s jejímiž soupisy nesmrtelných hrdinů se Blanka seznámila během jediného roku, který strávila na internátní škole. Připadalo jí ale divné, že tak nevšední muž je cukrář a pekař, a tato anomálie dosti zneklidňovala její snové představy. Její bratři, to věděla, se vysmívali mužům, kteří neuměli dobře sedět na koňském hřbetě, a říkali jim motovidla. Sami však byli hrozní hrubiáni a naprosto postrádali tu schopnost vyprávět zajímavé historky, která z pana Štědrého činila tak příjemného společníka. Je to velice hodný

---

¹ *Richmal Mangnall*, anglická učitelka, která roku 1800 publikovala knihu *Historické a rozličné jiné otázky určené mladým lidem*, známou pod názvem *Příručka slečny Mangnallové*

člověk, myslela si, neboť jej jednou v domě pana Vlčka slyšela říkat, že si vždycky přál konat svou povinnost, ať už šlo o jakoukoli společenskou pozici, kterou mu život přinese. A také znal hodně z poezie, neboť jednoho dne odrecitoval verš jakéhosi zpěvu. Zdalipak to psaničko složil sám? říkala si; končilo to takhle:

„Bez tebe je život bolesti

S tebou však já klidně umřu rád.“

Ubohý pan Štědrý! Její otec bude nejspíše proti – byla si jistá, že bude, jelikož vždycky o panu Štědrém mluvil jako o „tom chlapíkovi od cukrátek“. Ach, jak je to kruté, když pravé lásce zkříží cestu takové okolnosti, a to všechno proto, že pan Štědrý je cukrář! Blanka mu bude i přes to všechno věrná; a jelikož jí skutečnost, že byl pouhý cukrář, dávala příležitost, aby svou oddanost prokázala, byla tomu ráda. Karel Štědrý je hezké jméno, daleko hezčí než Jan Věžník. Mladý Věžník jí chtěl onehdy darovat růži, kterou si vytáhl z knoflíkové dírky, a hrozně se přitom červenal; ona ji ale odmítla a s velkým uspokojením myslela na to, jak by to pana Štědrého potěšilo, kdyby věděl, jak je nedostupná, když si něco vezme do hlavy.

Ubohá malá Blanka! Mezi sedmikráskami na pastvinách doma na farmě ubíhají dny tak strašně pomalu, a myšlení je přitom tak aktivní – jak je možné, že se vnitřní drama neprojeví i navenek? Znal jsem mladé dívky, daleko lépe vzdělané, jejichž vnější svět byl rozvrstven mezi učební přednášky, nemluvě o literatuře a vysoce propracovaných ozdobných ručních pracích, které si pro sebe upředly kokon vysněných radostí a strastí, zrovna tak jako Blanka. Její starší sestra Adéla, která oplývala arogantnějším stylem krásy a mnohem svěštějšími ambicemi, byla zasnoubena s obchodníkem s vlnou, který přijel až z Hradce, jen aby ji viděl; a každý přece ví, že obchodník s vlnou patří do velmi vysoké společenské třídy a občas řídí malou bryčku pro dvě osoby. Adéliny rozmary rostly každý den výš a výš a Blanka se nikdy neodvážila zmínit se své pyšné sestře o zármutku, který uschovávala v srdci – nikdy si netroufla navrhnout, aby se v krámku pana Štědrého zastavily pro lékořici, ačkoli se k tomu sestru snažila přimět tím, že se zmínila, že ji trochu bolí v krku. A tak musela míjet obchod po druhé straně tržiště a s přemáhaným povzdechem přemítala, že za těmi růžovými a bílými sklenicemi na ni někdo právě s láskou vzpomíná, nevědom si toho, jak malá vzdálenost je od sebe dělí.

A byla naprostá pravda, že, když to obchody dovolily, pan Štědrý na Blanka usilovně myslel. Domníval se, že je skoro stejně tak krásná jako ty nejroztomilejší cukrové věcičky, které v obchodě měl; soudil o ní, že je to poslušné děvče – že ho bude obsluhovat, jako by to byla nějaká černoška, a že se bude mlčky děsit, kdykoli bude kvůli svým játrům podrážděný. Rodina Sedlářových pro něj byla nejlepší z rodin ve farnosti, která měla dcery na vdávání. Vcelku se mu Blanka zdála hodna toho, aby se stala paní Štědrá, tím spíše proto, že získat si ji bude patrně vyžadovat určitou vynalézavost. Pan Sedlář je schopen vypráskat bičem každého nápadníka své dcery, který by byl příliš unáhlený, a navíc má tři vysoké syny; bylo jasné, že případný ctitel by byl u takové rodiny v nevýhodě, pokud by ho cestování a přirozená bystrost neobdařily kompenzačními schopnostmi rafinovaného úskoku. První věc, která ho v té souvislosti napadla, bylo to, že pan Sedlář by měl méně námitek, kdyby věděl, že rodina Štědrých je společensky na daleko vyšší úrovni, než jeho vlastní rodina. Byla to proto nerozumná skromnost, že se až dosud tajil se skutečností, že jedna větev rodiny Štědrých vlastní panské sídlo v hrabství Yorkshire², a schovávat portrét svého prastrýčka admirála místo toho, aby jeho obraz pověsil tam, kde by měl rodinný portrét viset – nad krbovou římsu v salóнку pro hosty. Poté, co byl obraz umístěn na toto dobře viditelné místo, bylo vidět, že admirál Štědrý, K.C.B.³, měl jenom jednu paži a jedno oko – v tomto ohledu se podobal

² Yorkshire, největší a nejvýznamnější hrabství na severu Anglie

³ vysoký britský vojenský titul (*Knight Commander of the Most Honourable Order of the Bath*, tj. Rytíř komandér nejctihodnějšího Lázeňského řádu), udělovaný od hodnosti podplukovníka nebo lodního kapitána

heroickému námořnímu veliteli Nelsonovi – kdežto určitá bezkrevná triviálnost jeho rysů byla zase zárukou toho, že jsou admirál a jeho prasynovec příbuzní.

Pana Štědrého najednou popadla nezkrotná touha získat kuchařský recept paní Sedlářové na výrobu tlačanky, jelikož o té její všichni říkali, že je lepší než ta jeho – jak jí sdělil ve velmi líbivém dopise, který jí přinesl jeho poslíček. Paní Sedlářová však, stejně jako ostatní lidé mimořádného nadání, používala při práci v kuchyni místo pouček vrozený instinkt, a proto žádné recepty neměla – ve skutečnosti opovrhovala všemi, kteří podle nich vařili, a říkala, že lidé, kteří připravují marinády podle kuchařky, musí používat váhy a míry a podobné nesmysly. Co se jí týče, její váhy a míry byly koneček jejího prstu a špička jejího jazyka, suché potraviny jako mouku a koření odměřovala hrstkami a špetkami a na tekutiny měla středně velký hrnek, což je ta nejlepší věc, ať už na malé nebo velké množství, jelikož nebylo nijak těžké se dovtípit, kolik se toho do plného šálku vejde, pokud jste alespoň trochu použili zdravý rozum, a mohli jste vzít jed na to, že pět hrnků střední velikosti vám dá čtyři a půl litru. Znalosti tohoto druhu jsou jako Tizianovo uspořádání barev – velice obtížně se to někomu vysvětluje; a poněvadž paní Sedlářová, kdysi pozoruhodně atraktivní žena, byla teď poněkud korpulentní, trpěla astmatem a sotva kdy vycházela z domu, mohli jste si její slovní ponaučení stěží vyslechnout někde jinde než ve Velkých lukách. Dokonce ani tlustá vdaná panička ve středním věku však není zcela hluchá k lichotkám a vyhlídka na to, že k nim zavítá host, jehož jedinou velkou touhou bude naslouchat jejímu výkladu, nenechala paní Sedlářovou chladnou. Jelikož neměla žádný recept, který by mohla panu Štědrému poslat zpátky jako odpověď na jeho pokornou žádost, vybídla svoji povolnější dceru Blanku, aby mu napsala lístek a sdělila mu, že ho její matka velice ráda uvidí a o tlačence s ním pohovoří kterýkoli den, kdy bude mít čas na Velká luka zavítat. Blanka ji s třesoucí se rukou uposlechla a říkala si, jak báječně je to na tomto světě zařízeno.

V tom okamžiku k nim z obchodu dolehl nezvyklý rozruch, jako kdyby nějaké zavalité zvíře dusalo po místnosti a vydávalo rozčilené zvuky. Pak bylo slyšet, jak se roztříštila skleněná nádoba, zatím co cukrářův učedník volal „pane“ velmi rozrušeným hlasem.

Pan Štědrý se zvedl ze židle, plný neklidu a údivu, a spěchal do obchodu v závěsu se čtyřmi členy rodiny Sedlářových, kteří se shromáždili u dveří do salónku jako přikovaní úžasem, když uviděli, jak se zavalitý muž v pracovní haleně a s vidlemi v ruce přihnal za panem Štědrým, objal ho a přitom vykřikoval: „Tafi, Tafi, batl Tafi!“

Byl to Jakoubek; David byl na pár okamžiků zcela vyveden z míry. Cítil, že spadla klec, jelikož ukradl matčiny zlatáky. Zbledly mu tváře a začal se ve spárech svého bratra třást.

„Co to má, proboha, znamenat?“ divil se pan Sedlář, když se blížil ode dveří. „Co je to za člověka?“

Jakoubek přispěchal s odpovědí – říkal pořád dokola:

„Já Akoupek, batl Akoupek. Pšišel fitět Tafi,“ než ho hlad dohnal k tomu, aby povolil sevření a zmocnil se obrovského kynutého koláče.

To už se David ze šoku téměř vzpamatoval a začal vymýšlet další rafinovaný plán; byl to však nelehký úkol – musel být obezřetný a přemoci vztek a nenávist, kterými vůči chudákovi Jakoubkovi planul.

„Nemám tušení, kdo to je, ale určitě je opilý,“ pronesl David slabým hlasem směrem k panu Sedlářovi. „S těmi vidlemi je ale nebezpečný. Nikdy je nedá z ruky.“ Pak se ale zarazil, neboť si uvědomil, že dal najevo, že až příliš dobře zná Jakoubkovy zvyklosti, a proto dodal: „Dejte na něj pozor, já zatím přivedu strážníka,“ a vyřítil se z obchodu.

„Proboha, odkud jste, mladý muži?“ vyzvídal pan Sedlář na Jakoubkovi uklidňujícím hlasem. Jakoubek právě ukusoval z koláče veliká sousta a rozhlížel se po krámu po dalších dobrých věcech, zatím co levou paží objal svoje vidle a dlaň položil na pár buchtíček plněných

sušeným ovocem. Ocítl se ve vzácné pozici člověka, který získal nazpět dávno ztraceného přítele a našel ho bohatšího, než byl kdy předtím – bohatšího ve věcech, které pro něho byly tak typické a které si získaly Jakoubkovo srdce.

„Já Akoupek – batl Akoupek – toma. Rát Tafi – batl Tafi,“ představil se Jakoubek, jakmile pan Sedlář upoutal jeho pozornost. „Tafi frátil s Intie – má mainčiny laťáky. Kte je Tafi?“ řekl ještě a rozhlížel se kolem. Pak se s tázavým výrazem obrátil na ostatní, zmatený z toho, že David zmizel.

„Je to velice podivné,“ poznamenal pan Sedlář k ženě a dcerám. „Vypadá to, že tvrdí, že Štědrý je jeho bratr, který se vrátil ze Západní Indie.“

„No to máme opravdu radost, další takový do rodiny!“ utrousila Adéla jedovatě. „Myslím, že je Štědrému hrozně podobný. Má úplně stejný nos a stejnou barvu očí.“

Ubohá Blanka měla slzy na krajíčku.

Vzápětí se pan Štědrý vrátil do obchodu, ale strážníka s sebou nevedl. Ušel sice jen několik metrů, ale i tak měl dost času a klidu na to, aby si dobře promyslel následky toho, kdyby strážníka přivedl. Pochopil, že nechat Jakoubka odvést do útulku pro chudé lidi, kteří tam pracují za stravu a střechu nad hlavou, nebo do vězení, jako by to byl nějaký agresivní cizinec, by mu mohlo způsobit nepříjemnosti, kdyby si jeho rodina dala tu práci a sháněla se po něm. Musí se smířit s rozvážnějším řešením.

„Když o tom tak přemýšlím,“ spustil, pokýval přitom na pana Sedláře a šeptem mu vysvětloval, zatímco k nim byl Jakoubek otočený zády, „je to nějaký přihlouplý chudák. Možná má přátele, kteří se po něm budou shánět. Klidně mu dám něco najíst a nechám ho tu přespat. Myslí si, že mne zná – blázni vskutku mívají takové představy. Třeba za hodinu nebo za dvě zase odejde a už nebude dělat další povyk. Jsem dobrosrdečný muž – nerad bych, aby tomu chudákovi někdo něco udělal.“

„Ale proč proboha, vždyť vám spořádá jídlo za zlatku, než řeknete švec,“ divil se pan Sedlář a říkal si, že to pan Štědrý s tou velkorysostí trochu přehání.

„Á, Tafi pátky?“ vykřikl Jakoubek a už zase svíral bratra v náruči – panu Štědrému to ovšem nebylo vůbec příjemné, neboť jej bratrova náklonnost přitlačila na tyč od vidlí.

„No ano, dobrá,“ vzdával se pan Štědrý s úsměvem; v duchu si říkal, že by ho nejradši zabil, jenomže neměl odvalu něco takového udělat. Přál si, aby ty buchtičky plněné sušeným ovocem náhodou obsahovaly arzenik.

„Mainčiny laťáky?“ chtěl vědět Jakoubek, když ukazoval na skleněnou nádobu se žlutými plněnými bombóny, která stála ve výloze. „Tej mně.“

David si netroufal mu odporovat; sáhl tedy do skleněné nádoby a podal Jakoubkovi plnou hrst bombónů. Jakoubek si je dal do záhybu své haleny a s takto napřaženým korýtkem čekal na další nášup.

„V každém případě ho to trochu zklidní,“ pomyslel si David a vysypal mu do haleny zbytek bombónů. Jakoubek se zazubil a potěšeně se ušklíbl.

„Jste na toho cizího člověka velice hodný, pane Štědrý,“ zaševalila Adéla; pak, když se David přidal ke společnosti, která stála u dveří do salónku, dodala škodolibě: „Myslím, že byste se k němu nemohl chovat lépe, ani kdyby to skutečně byl váš bratr.“

„Vždy jsem považoval za svou morální povinnost být laskavý k lidem, kteří to v hlavě nemají tak docela v pořádku,“ chválil se pan Štědrý ve snaze podívat se na celý incident z co nejvíce morálního hlediska. „My sami jsme také mohli být takto postiženi – každý se mohl narodit jako zaostalý jedinec, místo toho, aby mu to správně myslelo.“

„Nevím, kde by se pak pro nás všechny našlo tolik jídla,“ poznamenala paní Sedlářová, která se na to dívala z pohledu hospodyňky.

„Posaďme se však ještě, dopijme si čaj,“ nabízel jim pan Štědrý, „a nechejme to ubohé stvoření o samotě, ať si dělá, co chce.“

Odebrali se zpátky do salóнку. Jakoubek však, jelikož očividně nebyl vděčný za tu laskavost, že ho chtějí nechat o samotě, okamžitě svého bratra následoval, složil vidle na zem a usadil se u stolu.

„Tak to už by stačilo,“ neudržela se slečna Adéla a zvedla se k odchodu, „nevím, matko, jak vy, ale já odcházím.“

„Ach ano, já také,“ pronesla Blanka, k smrti vyděšená Jakoubkem, který na ni začal kývat a zešíroka se usmívat, až mu byly vidět zuby.

„Mají pravdu, myslím, že raději půjdeme, drahý,“ nabádala manžela paní Sedlářová a trochu pomaleji vstávala od stolu.

Pan Štědrý, jehož pleť během poslední půlhodiny zřetelně zežloutla, se tomuto návrhu nebránil. Řekl, že doufá, že se znovu setkají, tentokrát však „za příznivějších okolností.“

„Podle mne to je jeho bratr,“ prohlásila Adéla, když všichni společně odjížděli domů.

„Nesmysl!“ zlobil se pan Sedlář. „Štědrý žádného bratra nemá – sám to také mnohokrát zdůrazňoval; on je sirotek, nemá nikoho kromě strýčků – přinejmenším jednoho. Co na tom, co tvrdí nějaký blázen? Co by z toho měl, kdyby nás vodil za nos?“

Adéla zlehka pohodila hlavou a byla zticha.